

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)
SSN Grzegorz Pastuszko (sprawozdawca)
SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi K. M. i W. G.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
VI ACa 609/24,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 27 maja 2026 r.,

oddala skargę.

Grzegorz Pastuszko Joanna Lemańska Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Dnia 11 lutego 2026 r. (data nadania przesyłki poleconej) K. M. i W. G. (dalej: „skarżący”), reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wnieśli do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. VI ACa 609/24.

Pismem z 28 kwietnia 2026 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Warszawie przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżący wnieśli o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. akt VI ACa 609/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia rozpoznania sprawy w terminie 1 miesiąca;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego W. G. kwoty 15 000 zł;
4. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej K. M. kwoty 15 000 zł;
5. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych jak w postępowaniu zażaleniowym;
6. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych jak w postępowaniu zażaleniowym.

W uzasadnieniu skargi skarżący wskazali, że w dniu 8 czerwca 2021 r. złożyli do Sądu Okręgowego w Warszawie pozew o ustalenie, że umowa o kredyt mieszkaniowy N. (kredyt budowlano-hipoteczny przeznaczony na zakup na rynku pierwotnym nieruchomości od dewelopera lub spółdzielni mieszkaniowej) z dnia 6 grudnia 2010 r. jest nieważna oraz o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz łącznie do ich majątku wspólnego wskazanych w pozwie kwot wraz z odsetkami. Sąd Okręgowy 27 września 2023 r. wydał wyrok, który wraz z uzasadnieniem został doręczony pozwanemu 23 października 2023 r. Od powyższego wyroku pozwany złożył apelację 13 listopada 2023 r., która dopiero 1 lutego 2024 r. została przekazana do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Sąd Apelacyjny zarejestrował sprawę pod sygn. VI ACa 609/24 2 lutego 2024 r. i od tego czasu nie podjął w sprawie żadnej czynności.

Skarżący podnieśli, że Sąd Apelacyjny nie doręczył im odpisu apelacji ani nie wyznaczył terminu rozprawy. Wskazali, że „Do chwili obecnej Sąd Apelacyjny nie doręczył Powodom odpisu apelacji ani nie wyznaczył terminu rozprawy. Postępowanie od dnia złożenia apelacji przez Pozwanego trwa już 27 miesięcy. Mimo, że sprawa trafiła do referatu sędziego w lutym 2024 r. wciąż

nie doręczono nawet apelacji Pozwanego do Powoda. Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania upłynęło 24 miesiące. Sąd Apelacyjny w Warszawie nie dokonał w tym okresie ani jednej czynności. Co więcej, przedmiotowe postępowanie trwa ponad 56 miesięcy, co już samo w sobie stanowi zdecydowanie nadmierny czas na rozpoznanie sprawy”.

Wysuwając żądanie przyznania na rzecz każdego z nich kwoty 15 000 zł, skarżący zaznaczyli, że sprawa ma dla nich szczególne znaczenie, gdyż dotyczy zawartej z pozwanym Bankiem umowy kredytu. Podnieśli przy tym, że sprawy dotyczące nieważności kredytów indeksowanych do waluty obcej nie zawierają skomplikowanych stanów faktycznych a linia orzecznicza jest już ukształtowana, co stanowi o zasadności żądania.

W piśmie z 11 maja 2026 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), stanowiącym odpowiedź na skargę, Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

W swoim stanowisku w pierwszej kolejności przedstawił przebieg czynności w sprawie, wskazując, że 24 kwietnia 2026 r. został wydany wyrok. Wskazał, że przez to jego zdaniem skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

W dalszej części stanowiska zawarł wywód dotyczący podstaw oceny przewlekłości postępowania, brak sprecyzowania przez ustawodawcę okresu oczekiwania na rozpoznanie sprawy, konieczność dokonania indywidualnej oceny każdej sprawy, obowiązku rozpoznawania spraw według kolejności wpływu czy wreszcie braku wniosku stron o przyśpieszenie jej rozpoznania.

Prezes Sądu przedstawił ponadto podejmowane przez ustawodawcę działania legislacyjne oraz podejmowane przez kierownictwo Sądu Apelacyjnego działania zmierzające do zapobiegania przewlekłości postępowania. Zwrócił jednak uwagę, że istotę prawa do sądu należy wiązać raczej z rzetelnym rozpatrzeniem sprawy, a nie z jej szybkim rozpoznaniem, co – jego zdaniem – nabiera szczególnego znaczenia w kontekście charakteru przedmiotowej sprawy dotyczącej kredytu waloryzowanego do waluty obcej.

Wreszcie Prezes, odnosząc się do żądanej kwoty w świetle przedstawionego przebiegu postępowania i treści podniesionych w skardze zarzutów i osiągnięcia

celu postępowania – wydania wyroku, ocenił, że takie żądanie nie zostało uprawdopodobnione, ani tym bardziej uzasadnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie podlega w szczególności terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, należy uwzględnić: łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej zawłości sprawy, znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego, zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17;

21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Wskazana wyżej reguła stanowi jedynie ogólnie przyjęty standard orzeczniczy, który może, choć wcale nie musi, znaleźć zastosowanie w określonej sprawie. Sąd Najwyższy zwracał już kilkakrotnie uwagę, że przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania nie oznacza automatycznie wystąpienia stanu przewlekłości, gdyż dla jego stwierdzenia konieczne jest zbadanie wszystkich okoliczności sprawy. Według zaprezentowanego w tym zakresie stanowiska, przy ustalaniu, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, m.in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Wymóg ten uniemożliwia dokonanie oceny przewlekłości postępowania w sposób mechaniczny, obligując tym samym do oceny indywidualnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Z orzecznictwa również wynika, że pojęcie przewlekłości postępowania nie jest bezpośrednio zależne od długości toczącego się procesu i okresu oczekiwania na termin rozstrzygnięcia. Oznacza to, że nie można dokonywać ocen wyłącznie przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia odwołania do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Przyjmuje się, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie można uznać – jeśli istnieją ku temu powody – za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się. Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być traktowane jako tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17).

Wreszcie w judykaturze formułuje się tezę, że dla oceny, czy w danej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, znaczenie ma nie tylko sam sztywny upływ czasu, ale także wszystkie okoliczności wpływające na przebieg postępowania, w tym sprawność podejmowanych przez sąd czynności oraz postępowanie skarżących. Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15; 12 stycznia 2022 r., I NSP 234/21).

Należy zauważyć, że wspomniane wcześniej ustawowe przesłanki przewlekłości postępowania korespondują z wytycznymi formułowanymi w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”). Zgodnie z nimi, oceniając czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, sąd obok czasu trwania postępowania obowiązany jest wziąć pod uwagę szczególne warunki sprawy, w szczególności stopień jej złożoności, a także zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenie materii objętej skargą (zob. wyroki Trybunału z: 21 września 2000 r. w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce, skarga nr 33082/96; 4 kwietnia 2000 r. w sprawie Dewicka przeciwko Polsce skarga nr 38670/97; 26 października 2000 r. w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce skarga nr 25693/94; 26 lipca 2001 r. w sprawie Jedamski przeciwko Polsce, skarga nr 29691/96; 14 stycznia 2003 r. w sprawie W.M. przeciwko Polsce, skarga nr 39505/98; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001 s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału). Oznacza to, że standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21; 14 września 2022 r., I NSP 251/22; 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady przewlekłość zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Trzeba również zaakcentować, że skarga na przewlekłość postępowania ma przede wszystkim charakter środka o funkcji prewencyjnej i dyscyplinującej. Jej celem nie jest wyłącznie następne stwierdzenie naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, lecz przede wszystkim przeciwdziałanie trwającej przewlekłości poprzez wymuszenie nadania sprawie właściwego i sprawnego biegu procesowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2012 r., III SPP 21/2012). Tezę taką wysunął Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04, podkreślając, że postępowanie wszczęte skargą na przewlekłość nie stanowi samodzielnego postępowania służącego stwierdzeniu przewlekłości i zasądzeniu z tego tytułu odpowiedniej rekompensaty. Podobnie przekonywał w postanowieniu z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05, wskazując konkretnie, że skarga jest instrumentem doraźnej interwencji, służącym usunięciu stanu przewlekłości jeszcze w toku postępowania. Idąc w tym kierunku, Sąd Najwyższy wielokrotnie zaznaczał też, że publicznoprawnym celem ustawy jest stworzenie realnego i skutecznego mechanizmu zapobiegającego przewlekłości postępowania, a więc środka prawnego wymuszającego sprawne rozpoznanie sprawy przez sąd (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 113/04 oraz III SPP 115/04). Oznaczało to, że cel skargi zostaje osiągnięty wówczas, gdy sąd prowadzący postępowanie, w reakcji na jej wniesienie, niezwłocznie podejmuje niezbędne czynności zmierzające do rozpoznania i zakończenia sprawy, a całe postępowanie mieści się następnie w granicach rozsądnego terminu, ocenianego z uwzględnieniem charakteru sprawy oraz przeciętnego czasu trwania podobnych postępowań (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2025 r., I NSP 35/25).

Przenosząc powyższe na realia rozpoznawanej sprawy, skład orzekający wskazuje, że na podstawie analizy akt sprawy objętej skargą dokonał następujących ustaleń: postępowanie zostało wszczęte pozwem wniesionym do Sądu Okręgowego w Warszawie w dniu 8 czerwca 2021 r., w którym skarżący domagali się ustalenia nieważności umowy kredytu i zapłaty wskazanych kwot. Wyrokiem z 27 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w przeważającej części uwzględnił powództwo. Następnie 13 listopada 2023 r. apelację od wyroku

wniósł pozwany. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Warszawie 2 lutego 2024 r. Tego samego dnia wylosowano sędziego sprawozdawcę. Zarządzeniem z 5 lutego 2024 r. sprawę wpisano do repertorium ACa oraz zarządzono o poinformowaniu pełnomocników stron o składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy. W dniu 20 sierpnia 2025 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, w ślad za aktami sprawy, przesłał do sprawy awizo. Kolejnym zarządzeniem z 9 lutego 2026 r. dokonano kontroli formalnej wniesionej apelacji i zarządzono doręczenie jej odpisu pełnomocnikowi skarżących, co nastąpiło pismem z 10 lutego 2026 r. Wobec faktu, że w apelacji zawarty został wniosek o przeprowadzenie rozprawy zarządzeniem z 20 lutego 2026 r., wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na 21 kwietnia 2026 r., o czym zawiadomiono pełnomocników stron. W dniu 24 lutego 2026 r. pełnomocnik skarżących wniósł odpowiedź na apelację. Porozpoznaniu sprawy na rozprawie apelacyjnej 21 kwietnia 2026 r. odroczono publikację wyroku do 24 kwietnia 2026 r., w którym to dniu Sąd Apelacyjny wydał wyrok.

Wobec powyższego, mając na uwadze powołane przepisy i orzecznictwo, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie nie pozwala przyjąć, iż jest ono prowadzone przewlekłe.

Przy dokonywaniu tej oceny Sąd Najwyższy uwzględnił charakter sprawy związanej z umową kredyt budowlano-hipoteczny waloryzowanego kursem CHF, znaczenie oraz stopień skomplikowania występujących zagadnień prawnych, a także czas oczekiwania w tego typu sprawach na rozstrzygnięcia kwestii prawnych w postępowaniach przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak i Sądem Najwyższym.

Jednocześnie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że po wniesieniu skargi w dniu 11 lutego 2026 r. Sąd Apelacyjny 20 lutego 2026 r. wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na dzień 21 kwietnia 2026 r., natomiast 24 kwietnia 2026 r. został wydany wyrok.

W związku z tym Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, orzeka jak w sentencji.

[D.Z.]

[a.l]

i